

Nieuwsbrief Hospice Wassenaar

“Ik kan de hele wereld weer aan!”

Er zijn vele manieren waarop je vrijwilliger kunt worden in een hospice. De manier van Jacques Suijten is misschien niet uniek, maar wel mooi en een verhaal waard.

Ruim drie jaar geleden overleed de partner van Jacques. Zijn broer Jan, die in de Verenigde Staten woonde, kwam hiervoor over naar Nederland. Al snel bleek dat Jan ziek was en genezing onmogelijk. De familie (de broers Suijten komen uit een gezin van 12), ging op zoek naar woonruimte voor de zieke broer en vond deze in Zoetermeer. Gezamenlijk werd de zorg voor de broer aangepakt, maar na een jaar werd het de klok rond waken en zorgen te zwaar. Opnieuw begon een zoektocht naar een plek waar broer Jan de aandacht en verzorging kon krijgen die zo belangrijk is voor mensen in deze fase van hun leven. Deze plek werd gevonden in Hospice Wassenaar, dat toen krap een jaar open was. Het werd ook de eerste kennismaking met een hospice voor Jacques. “Ik had er wel eens over gelezen en gehoord, maar kon er nog niet een heel duidelijk beeld bij vormen”. Gedurende de drie maanden dat Jacques' broer in het hospice te gast was, werd het beeld echter snel helder. “Eigenlijk was het één van mijn andere broers die, zonder dat we daarover gesproken hadden, al vrij snel in het hospice had laten vallen dat dit een omgeving was waar ik wel misschien vrijwilliger zou willen zijn. Op een avond kwam ik weer op bezoek bij Jan en toen ik de lift uitstapte, stond, - naar later bleek -, Elsbeth (coördinator, red.) daar en verwelkomde mij met de uitspraak: “Zo, jij bent dus onze nieuwe vrijwilliger”. Korte tijd later, zo'n twee maanden na het overlijden van zijn broer, begon Jacques inderdaad zijn vrijwilligersloopbaan in het hospice. Zijn broer had dat dus goed ingeschat.

De vraag naar zijn eerste indruk van het hospice levert een alleszeggend antwoord op: “Het hospice voelt als een groot gezin, eigenlijk net als vroeger bij ons thuis.

De sfeer is er heel gemoedelijk en rustgevend. Vanaf dag één viel me op dat eigenlijk alles kan en mag. Wil de familie meehelpen, dan kan dat, is er juist behoefte aan hulp; dan wordt deze als vanzelf gegeven”.

“Na het overlijden van mijn partner kwam ik echt in een dip terecht. Vrij kort daarna valt dan ook een broer weg. Toch heb ik er geen moeite mee om gelijk na deze moeilijke periode in

een hospice te werken. Sterker nog, het feit dat ik iets voor andere mensen kan en mag betekenen geeft mij een enorme kracht.

Ik weet ook zeker dat mijn partner het geweldig vindt dat ik hier ben gaan werken. Gasten, medewerkers en vrijwilligers onder elkaar zijn ook altijd attent en dankbaar. In mijn relatie was het heel gewoon om dankjewel te zeggen tegen elkaar. Dat kon om heel eenvoudige dingen gaan zoals het opknappen van de tuin of het doen van een boodschap. Als je alleen komt te staan wordt dit dus niet meer gezegd. Door het werk in het hospice is het “dankjewel” weer teruggekomen in mijn leven en ben ik me gaan realiseren hoe fijn en belangrijk dit is voor een mens. Echt, je krijgt zoveel terug hier.”

De groep vrijwilligers in Hospice Wassenaar kenmerkt zich ook door het doen van dat “stapje extra”. Is er een extra klusje, een extra helpende hand nodig, altijd staat er wel iemand klaar. “Ook in deze situaties zie je de saamhorigheid en dankbaarheid”, zegt Jacques. “Altijd is er die attente aandacht voor elkaar. Zo had ik laatst een klusje gedaan en kreeg ik prompt een kaartje van de coördinator met de lieve tekst: “Het klinkt misschien dubbel, maar je bent een fantastische nalatenschap van je broer”. Echt, ik overdrijf niet als ik zeg dat ik zoveel kracht put uit het werk hier, dat ik inmiddels de hele wereld weer aankan.”

Ruud Bellekom

Inhoudsopgave

Woord van de voorzitter	2
Hospice in beweging	3
Hospice vrijwilliger: Dennis van den Bergen	4
Even voorstellen	6
Cultureel en culinair uitje	8

Woord van de voorzitter

De zorg in een hospice blijft toch een heel bijzondere zorg met die grote inzet van de huisarts met de verpleegkundigen van Florence, de coördinatoren en natuurlijk het grote aantal vrijwilligers. Een hospice is een plaats waar mensen in hun allerlaatste levensfase nog

wat rust kunnen vinden en wat tijd hebben voor familie en vrienden, een plaats waar we samen nog een beetje kwaliteit aan het leven kunnen toevoegen. Deze zorg valt ook niet te plannen, ook al zou het Ministerie van VWS dat soms graag willen. De ene keer is er een wachtlijst en de andere keer zijn er bijna geen gasten; de bezettingsgraad schommelt heel erg, maar blijft gemiddeld nog hoog. Soms blijven mensen bij ons wel drie maanden (en ook nog langer) terwijl aan anderen maar een paar dagen gegeven is. Ook al zijn het maar een paar dagen, deze dagen kunnen toch heel waardevol en zelfs functioneel zijn. Ook in de organisatie treden veranderingen op.

Liza Alderliesten, één van de coördinatoren, heeft ons verlaten per 1 juni wegens vertrek naar het buitenland. Gelukkig konden we tussentijds een beroep doen op Elles 't Hart. We zijn druk bezig om een opvolger te vinden. Het lijkt erop dat in deze tijden van schaarste aan werkrachten mensen het toch bijzonder vinden om in het hospice te werken; er waren veel sollicitaties.

De toezegging van het Ministerie van VWS voor subsidie in 2008 bevat nu ook een tegemoetkoming voor huisvestingskosten en de totale subsidie zal daardoor hoger worden dan vorig jaar. De subsidie zal steeds meer gebaseerd worden op het aantal opgenomen gasten per jaar en minder op gemaakte kosten. Dit geeft wel wat onzekerheid omdat het aantal gasten per jaar nogal verschillend kan zijn. Het exploitatietekort zal daardoor lager zijn dan de begrote €65.000. Dankzij de ondersteuning van de Stichting Vrienden van Hospice Wassenaar kunnen we de toekomst toch met vertrouwen tegemoet zien.

Met de heer Visser heeft het bestuur een ervaren bestuurslid in huis betreffende euthanasie en palliatieve sedatie. Er wordt nog wel eens te gemakkelijk gezegd dat palliatieve sedatie een alternatief is voor euthanasie. Gelukkig kunnen de laatste dagen voor het sterven soms met palliatieve sedatie verlicht worden

Gabrie Lansbergen

Gegevens uit het jaarverslag 2007

- 48 Gasten opgenomen; 41 zijn er overleden en 3 overgeplaatst naar een verzorgingshuis. Hiervan kwamen er 9 uit Wassenaar, 13 uit Den Haag, 10 uit Voorschoten en 16 van elders.
- De gemiddelde bezetting was 82 %; dit varieerde per maand van 44 % tot 98%.
- De gemiddelde verblijfsduur was 31 dagen; dit varieerde van 2 dagen tot vijf maanden.
- Van de opgenomen gasten kwamen er 19 op eigen initiatief of dat van de familie, 17 direct uit het ziekenhuis, 12 door verwijzing van huisarts etc..
- De leeftijd varieerde van 47 tot 96 jaar; de meesten vielen in de categorie 65-90 jaar.
- Er stonden ook regelmatig gasten op de wachtlijst; daardoor konden 46 personen niet worden opgenomen. Hiervan zijn er 19 naar een ander hospice gegaan en 16 waren al overleden voordat ze konden worden opgenomen.
- Bij een aantal gasten nam een van de Wassenaarse huisartsen de zorg over van de eigen huisarts (te grote afstand).
- Eind 2007 waren er 72 vrijwilligers. Er gingen 15 vrijwilligers weg om uiteenlopende redenen, maar gelukkig meldden zich evenveel nieuwe vrijwilligers na een korte wervingsactie. De nieuwe vrijwilligers volgden een basiscursus palliatieve terminale zorg.
- Er waren 4 thema-, cq. uitwisselings- avonden.
- De vrijwilligers inclusief het bestuur werd in december een diner aangeboden door deelnemers van het kookatelier van Frans Senf in Wassenaar.
- Door eenmalige giften (ca € 17.000) werd het exploitatietekort verminderd tot ca. € 31.000. Gelukkig had de Stichting Vrienden Van Hospice Wassenaar toegezegd om het tekort aan te vullen.

Buitenaanzicht Hospice Wassenaar (topetage)

Gegevens uit de regio (2007)

Voor de regio Haaglanden is er een netwerk palliatieve terminale zorg. In deze regio bevinden zich vier hospices (Zoetermeer, Voorburg, Den Haag en Wassenaar) met in totaal 22 plaatsen en vier Palliatieve Units (speciale afdelingen in een verpleeghuis of verzorgingshuis) met 24 plaatsen.

In de hospices zijn 236 gasten opgenomen en de gemiddelde bezettingsgraad was 81% en in de palliatieve units 227, waarbij de gemiddelde bezettingsgraad 76% was. Dit betekent dat ca. 10-15% van het totaal van de mensen die palliatieve terminale zorg gekregen hebben in de laatste weken, opgenomen zijn in een hospice of een palliatieve unit.

In onze omgeving zijn er ook nog de hospices in Leiden (Issoria), in Delft en in april 2008 is het hospice Duin en Bollenstreek in Sassenheim geopend.

**Internationale Dag
van de Palliatieve Zorg
11 oktober 2008**

De algemene doelstelling van deze dag is het vergroten van de kennis over palliatieve zorg zodat patiënten (en hun naaste omgeving) in staat zijn om keuzes te maken op het moment dat zij in de palliatieve fase van hun ziekte komen.

Net zoals vorig jaar is de slogan:
“Laat je raken”.

Voor meer informatie: www.dagvandepalliatievezorg.nl

Hospice in beweging

Als je het over een hospice in beweging hebt, suggereert dat misschien onrust. Niets is minder waar. In alle rust kunnen onze gasten en hun naasten bij ons zijn. Wij, de vrijwilligers, verpleegkundigen en de coördinatoren zorgen voor de beweging. Het leven aan de dagen toevoegen met intense bewogenheid. Een liefdevolle blik, een luisterend oor, een lachsalvo, humor, respect en uiteraard ook geraakt worden door het vertrouwen van hen, die de laatste dagen van hun leven bij ons doorbrengen. Bewegen in bewogenheid.

Maar ook beweging, omdat vrijwilligers, verpleegkundigen en een coördinator, op hun levenspad een andere weg inslaan. Vier verpleegkundigen zijn hun carrière gaan voortzetten in een kinderspice, een opleiding voor oncologisch verpleegkundige gaan volgen, of als teamleider in een verzorgingshuis gaan werken. Elles 't Hart is begonnen als transferverpleegkundige in het Reinier de Graaff Ziekenhuis en is sinds 19 mei invalcoördinator in ons hospice. Daar zijn wij heel blij mee.

De reden hiervan is, dat Liza Alderliesten per 1 juni is gestopt en met haar man en zoon voor 4 jaar naar Madrid gaat verhuizen. Wij hebben op 28 mei tijdens ons zomerfeest voor de vrijwilligers afscheid van haar genomen, in bewogenheid, met een lach en een traan (zie ook pagina 8).

Wij zijn hen allen heel erg dankbaar voor hun eigen unieke wijze, waarop ze aan ons hospice mee hebben gebouwd. Inmiddels is het verpleegkundige team weer op volle sterkte en wij hebben binnenkort een nieuwe collega-coördinator.

Wij gaan samen verder bouwen op de inmiddels stevige fundamenten van ons hospice. In beweging, met bewogenheid voor ons hospice en zijn gasten.

Elsbeth Zonneville, coördinator.

Als hospicevrijwilliger ben je even te gast in iemands leven

“Goh zeg, wat vond ik het moeilijk om bepaalde dingen onder woorden te brengen”, reageert Dennis van den Bergen aan het einde van het interview met hem. Dennis, een 33-jarige jongeman die zich naast een 36-urige werkweek inzet voor zijn medemens als één van de ca. 70 vrijwilligers in Hospice Wassenaar, hoopt over enige maanden te gaan trouwen met zijn Sietske, die hem voor dit mooie werk graag een paar uurtjes per week afstaat.

Bijzondere eigenschappen

Als je samen met Dennis dienst doet, valt een aantal dingen op. Zijn warme gedrevenheid, onvermoeibare aandacht, zorg en liefde voor de zieke gast, maar tegelijk ook zijn zeer bescheiden aanwezigheid. Waar komt die bijzondere combinatie vandaan? Dennis: “Ja, waar komt dat vandaan? Het enige dat ik kan zeggen, is dat op het moment dat ik hier aan mijn werk begin, de zieke gast voor mij centraal staat. Daar wil ik dienstbaar voor zijn. Maar het is niet zo dat ik de buitenwereld afsluit, zeker niet, want die betrek ik juist graag in een gesprek met een gast die zich soms niet eens meer realiseert welke dag het is. Het besef dat het bijvoorbeeld zaterdag is, kan ineens een gespreksonderwerp zijn waarop de gast doorgaat en vertelt wat hij of zij normaal gesproken op zaterdag deed. Ik vind zo’n gesprek mooi: het geeft de zieke weer even een gevoel van ‘mens zijn’ in een levensperiode dat hij of zij zich vaak eigenlijk alleen nog maar patiënt voelt. Mensen verblijven bij ons nu eenmaal niet voor een griepje, maar om hun laatste levensdagen door te brengen, waarin ze zo heel graag nog gehoord willen worden. Daar neem je de tijd voor, maar je moet ook heel goed aanvoelen, wanneer je ‘teveel bent’ en je dan bescheiden weer terugtrekken.”

Ervaring

Dennis communiceert op een natuurlijke wijze heel gemakkelijk met de gasten; zelfs non-verbaal registreert hij als vanzelfsprekend bepaalde wensen of gedachten. Is dat een gave? Dennis lacht een beetje verlegen, maar legt dan uit dat het meer te maken heeft met ervaring: “Ik heb een tijdje de oude Indiase geneeskunst Ayurveda gestudeerd in Nederland en India. In India werkte ik ook als therapeut in een kliniek waar mensen met de meest uiteenlopende klachten kwamen. Ik denk dat ik zodoende geleerd heb bepaalde dingen van gezichten af te lezen. Je behandelt daar niet alleen de fysieke klacht, maar je neemt ook de andere oorzaken mee die van belang kunnen zijn (mentaal, omgeving, voeding etc.) Ik heb in die tijd een enorme ervaring opgedaan, zowel met inheemse mensen die vaak leden aan vreselijke kwalen en nauwelijks middelen van bestaan hadden, als de rijke toerist die er heen kwam om de energiebanen te laten reinigen. Een schril contrast natuurlijk, maar je leerde er wel iedereen gelijkwaardig te behandelen en evenveel aandacht te geven. Daar heb ik bijvoorbeeld ook meegekregen, dat ik mij als man in de behandeling/verzorging van een vrouw soms gepast moet opstellen. Op dit moment merk ik dat een vrouwelijke gast er moeite mee heeft dat ik haar in de badkamer zou moeten helpen. Ik vraag dan meestal mijn vrouwelijke collega het even over te nemen.” En aanvullend voegt hij lachend toe: “Maar verder doe ik gewoon alles hoor! Voor het huishouden en het koken van een lekkere maaltijd draai ik mijn hand niet om, dat doe ik thuis ook!”

Avonddiensten

Vrijwilligers werken in diensten van telkens vier uren aaneengesloten, te beginnen ’s ochtends om half acht. Aangezien Dennis een baan heeft (als laborant op het Nederlands Forensisch Instituut in Rijswijk) waardoor hij vier hele dagen per week bezet is, schrijft hij zich voornamelijk in voor de avonddienst van 19.00u – 23.00u. Heeft dat uitsluitend met zijn werk te maken of is daar ook nog een andere reden voor misschien? Dennis knikt bevestigend en antwoordt: “Afgezien van het feit dat ik echt niet op andere uren kan en dit al bij mij sollicitatie heb aangegeven, moet ik zeggen dat ik avonddiensten inderdaad erg prettig vind. Als het bezoek naar huis is gegaan komen er soms, maar echt niet altijd hoor, bijzondere gesprekken los. Ik hou wel van de sfeer die de avond, zo voor het invallen van de nacht, met zich meebrengt.” Na een zware avonddienst is het soms wat moeilijker om de gebeurtenissen in het hospice los te laten, wat doet Dennis dan om ’s ochtends toch fit en uitgeslapen naar zijn werk te kunnen gaan? “Ik heb een leuke spelcomputer of ik kijk nog even televisie en

daar probeer ik mijn hoofd weer mee schoon te maken. Schrijven helpt mij ook wel goed om dingen een plekje te geven. De zondagochtenden, waarop ik weleens een vroege dienst doe, zijn heel anders. Het opstarten van de dag, het ontbijt etc, brengt ook weer een eigen karakter mee.”

Hospice ‘must’ in de samenleving

“Ik vind een hospice echt een heel mooie plek om te sterven als het thuis echt niet meer kan. De kreet “bijna-thuis-huis” is mij dan ook uit het hart gegrepen. Dat is het ook helemaal. Op het moment dat een gast een kamer betreft, wordt het zijn of haar eigen wereld en aangekleed met persoonlijke en dierbare zaken.” Gasten zeggen wel eens dat zij het moeilijk vonden om te beslissen wat ze mee zouden nemen; een mevrouw vertelde Dennis dat zij eigenlijk alles kon achterlaten behalve haar boeken: “Ik kon mij daar zo in verplaatsen, want ik dacht onmiddellijk aan mijn eigen boeken die ik ook niet zou kunnen missen,” zegt Dennis om daar meteen aan toe te voegen dat hij zich altijd zelf een beetje een gast voelt op het moment dat hij een kamer binnenkomt die (veelal door familie en vrienden) vol zorg is ingericht met persoonlijke bezittingen en foto’s, die een beeld geven van vóór de ziekte. “Er zouden meer hospices moeten komen, wel kleinschalig zoals bij ons, want dan alleen kun je die persoonlijke aandacht geven.”

Behoeftte aan zingeving

Aan het eind van het gesprek dringt zich nog de vraag op met welke motivatie Dennis specifiek gekozen heeft voor vrijwilligerswerk in een hospice. Zijn verklaring is simpel: “Ik ben mijn hele leven al bezig geweest met zingeving. Na mijn periode in India had ik bij mijn huidige werkgever een roostervrije dag en die vulde ik in met een opleiding: “Zingeving en Spiritualiteit”. Het lezen hierover vond ik prachtig maar eigenlijk onvoldoende, ik wilde er ook praktisch mee bezig zijn. Via Google kwam ik bij Hospice Wassenaar terecht, ik woonde nog maar kort in dit dorp waar ik als kind alleen maar kwam om naar Duinrell te gaan en nu werk ik daar recht tegenover. Wie had dat kunnen denken. Ik ben echt heel gelukkig met mijn keuze om dit werk te gaan doen, je krijgt er zo ontzettend veel voor terug. Op het gebied van levenservaring heeft het mij nu alweer heel veel rijker gemaakt en geleerd anders tegen dingen aan te kijken. Ik raad mensen echt aan om vrijwilliger te worden, het is zo mooi om te doen.”

Wil de Looze

Presentiebord

Op initiatief van enkele vrijwilligers zijn een presentiebord en daarnaast een overzichtsbord met bestuur en alle medewerkers ontwikkeld: twee magnetische borden met naambordjes inclusief foto’s. Zoals u op bijgaande foto kunt zien, zijn beide mooi en overzichtelijk geworden.

Dit alles dankzij de medewerking van Lettie Muntjewerf, Joke Jansen en Karin Lansbergen en daarnaast van Remi Noordover voor de grafische vormgeving, Damon Pijlman voor de fotografie en Daniëlle Berkenfeld voor de uiteindelijke vervaardiging van deze twee borden.

WORDT OOK VRIJWILLIGER IN HET HOSPICE

Bel de coördinator: 070-5121130

Even voorstellen....

Het verzoek te willen toetreden tot het bestuur van Hospice Wassenaar kwam juist in een tijd dat ik er over dacht om meer informatie te vragen over het werk als vrijwilliger in een hospice. Op de verenigingsmarkt in Voorschoten had ik daartoe al eens een aantal

gesprekken gevoerd met vrijwilligers in de stand van het hospice. Vanuit mijn werk in de stafafdeling Medische Ethiek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, dat ik in 2004 had afgerond, was ik zo'n twaalf jaar bezig geweest met het thema "levenseinde", speciaal in verband

met het concipiëren van de euthanasiewetgeving. Alle discussies en de ontwikkeling van het beleid ten aanzien van deze wetgeving had ik van zeer nabij meegemaakt en ik was daar jarenlang dikwijls dagelijks mee bezig geweest. Dat gold voor het politieke beleid, voor de ontwikkeling van de wettelijke structuur, voor het overleg met alle betrokken beroepsgroepen en instanties en voor het vele uitleggen in het buitenland, zowel in Amerika als Europa, van de wijze van denken en handelen rondom het thema "levenseinde" in Nederland.

Mijn betrokkenheid bij dit thema is een draad geweest die door diverse functies in mijn loopbaan heeft gelopen. In mijn functie als inspecteur van Volksgezondheid op de toenmalige Inspectie van de Volksgezondheid voor Zuid-Holland werd ik in de jaren zeventig en tachtig geconfronteerd met de problemen voor professionals en burgers van het niet geregeld zijn van deze materie, met alle gevolgen van dien en verhalen in de maatschappij. In een volgende functie van algemeen directeur van een stichting met een verpleeghuis, verzorgingshuizen en diverse tussenvoorzieningen zag ik op de werkvloer welke vragen en dilemma's zich vrijwel dagelijks voordeden.

In mijn laatste functie, op VWS, merkte ik duidelijk hoe de wens tot een wettelijke regeling van het vraagstuk rond de geoorlooftheid van de toepassing van euthanasie en alle discussies daaromheen, mede hebben geleid tot een soort inhaalslag in Nederland in de ontwikkeling en organisatie van pijnbestrijding en palliatieve zorg en tot de snelle opkomst van hospices.

Een ontwikkeling die ook vanuit het buitenland met belangstelling en respect wordt gevolgd. Het is al of niet een toeval dat ik, niet meer werkzaam in het reguliere arbeidsproces en na mijn pensionering bewust eerst enige tijd afstand genomen te hebben met activiteiten op een heel ander terrein, thans deel mag uitmaken van een organisatie die zich zeer daadwerkelijk richt op de verzorging en begeleiding van mensen in de allerlaatste fase van hun leven. Voor mij komen hier allerlei aspecten van mijn persoonlijke en professionele leven bij elkaar. In het bijzonder de portefeuille van kwaliteitsbewaking in het bestuur sluit voor mijn gevoel goed aan bij de veelsoortige ervaringen die ik in mijn leven heb opgedaan. Tot deze ervaringen reken ik, naast het hele hierboven geschetste terrein, ook diverse andere activiteiten op kerkelijk bestuurlijk gebied en die in het kader van Rotary International. Het is voor mij een voorrecht om mee te kunnen en mogen werken aan het scheppen van voorwaarden om de zorg zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen ten behoeve van mensen die deze zo nodig hebben in het laatste stuk van hun leven. Bijzonder en kostbaar is het dat naast alle professionaliteit deze zorg vooral steunt op de basis van ons mens-zijn: de onmisbare vrijwillige aandacht en hulp voor elkaar ook in de meest kwetsbare fase.

Jaap Visser

Palliatieve sedatie

De laatste tijd wordt er met name in de media veelvuldig gesproken en geschreven over palliatieve sedatie. Jammer genoeg wordt er met grote regelmaat onzorgvuldig omgegaan met de definitie van palliatieve sedatie en wordt het te vaak gepositioneerd als een alternatief voor euthanasie, terwijl dit, zeker medisch gezien, twee geheel verschillende zaken zijn.

Wat is palliatieve sedatie?

Palliatieve sedatie is het doelbewust verlagen van het bewustzijn van een zieke die zich in de laatste levensfase bevindt. Het wordt toegepast als de patiënt lijdt aan onbehandelbare symptomen en de levensverwachting korter is dan 2 weken.

Het doel van de palliatieve sedatie is het verlichten van ernstig lichamelijk of psychisch lijden zonder het leven te willen bekorten. Uiteindelijk blijft het de plicht van een arts om (ondraaglijk) lijden te verlichten, desnoods ten koste van het bewustzijn van de patiënt. Palliatieve sedatie is een onderdeel van normaal medisch handelen. Maar dat betekent ook dat het in overleg gebeurt met de zieke zelf en/of de naasten.

Palliatieve terminale zorg

Palliatieve terminale zorg betekent ondersteuning in de terminale fase van het leven op de vier meest essentiële domeinen, namelijk het lichamelijke, psychische, sociale en spirituele domein. Pijnbestrijding is daar een onderdeel van. In de allerlaatste fase van het leven kan dat dus door palliatieve sedatie. De mate van bewustzijnsdaling kan variëren van oppervlakkig tot zeer diep, overeenkomstig de gewenste mate van symptoombestrijding. Vanzelfsprekend gaan wij hier ook in het hospice zeer zorgvuldig mee om. Enige tijd geleden heeft onze palliatief consulent, dokter J. Hoornweg uit Voorhout, speciaal voor de vrijwilligers en verpleegkundigen, nog eens een presentatie gegeven teneinde het specifieke karakter van zowel palliatieve sedatie als euthanasie inzichtelijker te maken.

Palliatieve sedatie versus euthanasie

Er bestaan duidelijke verschillen tussen palliatieve sedatie en euthanasie. Palliatieve sedatie is een vorm van medisch handelen, terwijl euthanasie is ingebed in een wettelijk kader, gebonden aan wettelijke zorgvuldigheidscriteria en een meldplicht. In tegenstelling tot levensbeëindiging op verzoek (euthanasie) wordt bij palliatieve sedatie het lijden verlicht door verlaging van bewustzijn; er is dus geen levensverkortend effect en de sedatie is in principe omkeerbaar.

WAAROM?

Waarom? WAAROM?

Waarom? WAAROM?

Waarom NU AL?

Waarom ZO?

Het ergste van de vraag is

dat er geen antwoord is.

Want zelfs als er een DAAROM is,

dan blijft voor altijd nog de vraag:

Waarom JIJ? Waarom JIJ? Waarom JIJ?

Uit: "Als ulinders spreken konden" Yvonne van Emmerik

De vraag van het "waarom" kan ons bij een ongewild levenseinde gevangen houden, zodat wij niet toe kunnen komen aan afscheid nemen. Wij raken geblokkeerd in het verzet tegen de onvermijdelijke dood. Als wij onszelf die 'waaromvraag' achter elkaar door horen stellen is het tijd om de ban ervan te verbreken. Er is geen antwoord. En zolang wij door blijven vragen komt er geen ruimte voor het afscheid.

Je verbreekt de ban door je op de ander te richten. Door te weten met wie je zo vertrouwd bent, dat je hem of haar niet wilt missen. Het helpt om te bedenken, wat hij/zij aan jouw leven voor goeds heeft toegevoegd. Dan komen de woorden en gebaren voor het afscheid vanzelf en zal het je lukken om te zeggen: zo zal ik aan je blijven denken.

Hanna Smit

Troosten

Er zijn verschillende manieren van troosten: bijv. helpend, meevoelend en luisterend troosten. Op een bijeenkomst van het Netwerk Palliatieve Terminale Zorg Haaglanden sprak Riekje Boswijk-Hummel over troosten. Dat was een boeiende uiteenzetting. Troosten is niet: pijn wegnemen. Troosten is eigenlijk rust geven aan degene die getroost moet/wil worden. In de hospicesituatie kan dat de gast zijn die stervende is, maar ook de familie die iemand zal moeten missen. Het is belangrijk dat je elkaar aanvoelt en dat je luistert. Degene die getroost wil worden, wil graag erkend en gezien worden door vertrouwen (trust-troost) te wekken. Riekje heeft hierover een duidelijk boek geschreven: "Troost, vragen, geven en ontvangen"; ISBN 9060207947.

Cultureel en culinair getint uitje voor vrijwilligers en verpleegkundigen

Hospice Wassenaar mag zich regelmatig verheugen in giften die speciaal bestemd zijn voor de vrijwilligers. Gasten die hun intense dankbaarheid nog eens kenbaar willen maken door middel van een geldbedrag dat zij soms bij leven al schenken maar ook wel via de nabestaanden aan ons doen toekomen. Een of twee maal per jaar organiseren de coördinatoren, mede dankzij deze giften, een bijzonder uitje voor alle medewerk(st)ers. Eind mei was het weer zover. Er stond een bezoek aan het atelier van Ans Markus op het Prinseneiland in Amsterdam en een culinaire rondvaart op het programma. Ans Markus ontving het gezelschap persoonlijk, gunde ons een kijkje in haar leven en lichtte tevens de schilderijen toe die zich in haar atelier bevonden. Haar echtgenoot zorgde onvermoeibaar voor de nodige versnaperingen.

Aansluitend lag "De Nederlanden" aan de kade te wachten voor een tocht over het Eimeer. Deze tocht met diner aan boord werd tevens benut om, op ludieke wijze, afscheid te nemen van één van de coördinatoren, Liza Alderliesten-Visser. Zij volgt haar echtgenoot in zijn carrière die hem binnenkort naar Madrid voert. Groot was de verrassing voor Liza toen Sint Nicolaas haar op hilarische wijze persoonlijk welkom kwam heten in zijn stad en haar eveneens een "zak" vol herinneringen aan haar hospice-tijd overhandigde.

Colofon

juni 2008

Deze nieuwsbrief wordt samengesteld door de werkgroep communicatie van de Stichting Hospice Wassenaar, onder redactie van Gabriele Lansbergen. De volgende nieuwsbrief verschijnt december 2008.

Wilt u ons bereiken, dan kunt u terecht bij onze bestuursleden:

Gabrie Lansbergen, voorzitter,	070-5140873
Hans Klooster, secretaris,	070-5177456
Hein Wiegman, penningmeester	071-5618195
Hennie Fock-Timmermans, lid	070-5177366
Hanna Smit, lid	071-5614645
Jaap Visser, lid	071-5616625

bestuur@hospicewassenaar.nl

U kunt ook onze website bezoeken:

www.hospicewassenaar.nl

Donateurs voor de Stichting Vrienden van Hospice Wassenaar kunnen zich met naam en adres aanmelden:

Antwoordnummer 10014, 2240 VB Wassenaar.
via uriendenvan@hospicewassenaar.nl of
Marga Louw, secretaris 070-5141939
Bankrekeningnummer: 3661.50.510

Voor deze nieuwsbrief bedanken wij:

Wil de Looze, Ruud Bellekom, Hans van Zwicht en Rick van Keulen.

Deze nieuwsbrief is gratis verzorgd door

GRAPHIC SQ.
GRAFISCHE VORMGEVING

MARINENEG 2 ★ 2241 TX WASSENAAR
TELEFOON 070 517 51 93 ★ FAX 070 517 17 41
EMAIL INFO@GRAPHICSQUARE.NL
WEBSITE WWW.GRAPHICSQUARE.NL

GRAFICON
grafische producties
leiderdorp

Hospice Wassenaar

Van Zuylen van Nijeveltstraat 465
2242 MB Wassenaar
Telefoon (070) - 5121130
coordinator@hospicewassenaar.nl